

Ordinary Latin of the 1st century BC

1. (*Terminus* inscription from the Ager Cliterninus, 1st cent. BC, now at L'Aquila).

Via inferior privatast T(iti) Umbreni C(ai) f(ili).
Precario itur. Pecus, plostru niquis agat.

2. (*Terminus* inscription from Rome, 1st cent. BC)

L(ucius) Sentius C(ai) f(ilius) pr(aetor) de sen(atus) sent(entia)
loca terminanda coer(avit). B(onum) f(actum):
Nei quis intra terminos propius urbem ustrinam fecisse velit,
neive stercus, cadaver iniecisse velit. Stercus longe aufer ne malum habeas.

3. (Curse formula from Rome, 75-50BC. Five tablets with very similar texts but different victims.)

Bona pulchra Proserpina, Plutonis uxor, seive me Salvi^{Salvia}am dēicere oportet,
eripias salutem, corpus, colorem, vires, virtutes [enter name here in genitive]
Tradas Plutoni viro tuo, ni possit cogitationibus suis hoc vitare.
Tradas illunc/illanc [delete as applicable] febr^{febris}i quartanae, tertianae,
cotidianae, quas cum illo/illa luctent deluctent, illunc/illanc evincant vincant,
usque dum animam eius eripiant.

Quare hanc victimam tibi trado, Proserpina, seive me Proserpina, seive me Acher^{Acherousiam}osiam dicere oportet.

Me [= the tablet?] mittas ^{to go and get (imperative!)} arcessitum canem tricepitem, qui [name] cor eripiat.
Polliciarus [i.e. pollicearis] illi te daturum tres victimas, palmas caricas [figs]
porcum nigrum, hoc sei perfecerit ante mensem Martium:

Haec, Salvia, tibi dabo, cum compotem feceris.

Do tibi caput [name].

Proserpina Salvia, do tibi frontem [name].

Proserpina Salvia, do tibi supercilia [name].

Proserpina Salvia, do tibi palpetras [name].

Proserpina Salvia, do tibi pupillas [name].

Proserpina Salvia, do tibi ^{ore}riculas, labra, nares, nasum, dentes, liguam [name],
ni dicere possit [name] quid sibi doleat;

collum, umeros, brachia, digitos, ni possit aliquid se adiutare;

pectus, iocinera, cor, pulmones, ni possit sentire quit sibi doleat;

intestina, venter, umblicus, scapulas, latera, ni possit dormire;

viscum sacrum, ni possit urinam facere;

natis, femina, anum, genua, crura, tibias, pedes, talos, plantas, digitos, ungis,
ni possit stare sua virtute.

Seive plus seive parvum [i.e. parum] scriptum fuerit, quomodo quicquit
legitime scripsit mandavit [?], seic ego [name] tibi trado mando,

ut tradas mandes mense Februario ecillunc/illanc. ecce illunc

Male perdat, male exset [= exeat?], male disperdat.

Mandes tradas nei possit amplius ullum mensem aspicere videre contemplare.

old nom. form

organ of intelligence
brain (cooling system)

dies
rebooth

Orates killed his mother
Orates committed suicide
archaic/poetic
colloquial

Orates flew her torso bare head
Orates did his mum in.

Ciceronian
tricolon

Requies
Easy!
Empire: inf.
"to get"

repet. incorrectly
colloquial register
aided

toe nail

Fulgentius, *Mitographiae* preface

LIBER I

1 Quamuis inefficacem petat studium res quae caret St 595
 effectum et ubi emolumentum deest negotii causa cessat
 inquiri — hoc uidelicet pacto, quia nostri temporis erum-
 2 nosa miseria || non dicendi petat studium, sed | uiuendi fiat 596
 ergastulum nec famae adsistendum poeticae, sed fami sit
 consulendum domesticae — cito itaque nunc aut quod ami-
 seris fleas aut quod edas inquiras quam quod dicas in-
 uenias uacatque hoc tempore potentibus opprimere, prio-
 ribus rapere, priuatis perdere, miseris flere — quia soles, 10
 domine, meas cacinnantes sepius nenias lepore satyrico
 litas libentius adfectari, dum ludicro Talia uentilans epi-
 3 grammate comedica | solita est uernulitate mulcere, addi- 597
 tur quia et mihi nuper imperasse dinosceris ut feriatas
 affatum tuarum aurium sedes lepido quolibet susurro per- 15
 mulceam: parumper ergo ausculta dum tibi rugosam sulcis
 anilibus ordior fabulam, quam nuper Attica saporante sal-
 sura, nocturna praesule lucerna commentus sum, ita som-
 niali figmento delusam, quo non poetam furentem aspicias,
 4 sed | onirocretam || soporis nugas ariolantem aduertas. Ne- 598
 que enim illas Eroidarum arbitreris lucernas meis prae- n

2 inefficax β DM α , [T]   3 effectū T effectu ω ces-
 set β 5 di^scendi Barb   6 famis T   7 amiseris T
 9 vagatque RT   obpremere corr obprimere R   10 quia
 (in mg. tamen) M   11 cacinantes R₁ cacinnantes R₂ H
 (poster. c in ras.) cancinantes T   nenias ^Psupraser nugae E
 lepores atyr colitas R₁ em R₂   satyro ^Pcolitas P satyro (sa-
 tyri M) colitas TM   12 adfectari TM, D adfectare ω
 thalia G   13 uernulitate Salmastius   16 absculta P₁ RH₁ T
 ausculta P₂ H₂   20 onirocretam β

cf. gen. 14, 18 latur greco sermone opu Melchisedech. Nam hic est locus, ubi optulit Melchisedech hostias Deo puras, id est panes et uinum, sicut scriptum est eum fecisse'.

XIV. 1. Statim ergo ut haec audiui, descendimus de animalibus, et ecce occurrere dignatus est sanctus presbyter 5 ipsius loci et clerici; qui nos statim suscipientes duxerunt suso ad ecclesiam. Ubi cum uenissemus, statim iuxta consuetudinem primum facta est oratio, deinde lectus est ipse locus de libro sancti Moysi, dictus est etiam psalmus unus competens loco ipsi, et denuo facta oratione descendimus. 2. Cum 10 ergo descendissemus, ait nobis ille sanctus presbyter iam senior et de scripturis | bene instructus, id est qui ipsi loco praeerat ex monacho, cui presbytero et episcopi plurimi, quantum postmodum cognouimus, uitae ipsius testimonium grande ferebant, nam hoc de ipso dicebant, dignus qui praesit 15 in hoc loco, ubi sanctus Melchisedech aduenientem sanctum Abraam hostias Deo puras primus optulit: cum ergo descendissemus, ut superius dixi, de ecclesia deorsum, ait nobis ipse sanctus presbyter: 'Ecce ista fundamenta in giro colliculo isto, quae uidetis, hae sunt de palatio regis Melchisedech. 20 Nam inde adhuc sic si quis subito iuxta sibi uult facere domum et fundamenta inde continget, aliquotiens et de argento et heramento modica frustella ibi inuenit. 3. Nam ecce ista uia, quam uidetis transire inter fluuium Iordanem et uicum istum, haec est qua uia regressus est sanctus Abraam 25 de cede Quodollagomor, regis gentium, reuertens in Sodomis, qua ei occurrit sanctus Melchisedech, rex Salem'.

cf. Ioh. 3, 23 XV. 1. Tunc ergo quia retinebam scriptum esse babbizasse sanctum Iohannem in Enon iuxta Salim, requisitui de eo, quam longe esset ipse locus. Tunc ait ille sanctus presbyter: 'Ecce hic est in ducentis passibus. Nam si uis, ecce modo pedibus duco uos ibi. Nam haec aqua tam grandis et tam pura, quam uidetis in isto uico, de ipso fonte uenit'. 2. Tunc ergo gratias ei agere coepi et rogare, ut duceret nos ad locum; sicut et factum est.

1 opu A Gam. (= επος) Pom. Bern. = ενου: Nestle (Zeitschr. d. deutsch. Palästina-ver. 30, 1907, 211) Her. Löf. (Berl. Phil. Wochenschr. 30, 1910, 43) Bludau FrW. topu Geyer opus Mommert (Anon u. Bethania p. 80) topu (= ενου) Mayr (Wochenschr. f. klass. Phil. 27, 1910, 377) - Melchisedech Geyer edd. melchis et heo A 15 ferebat A ante corr. 20 melchisedech regis A ante transpos. 23-24 ecce ista Geyer edd. et certa A 25 Quodollagomor A Pom. Her. FrW. Cod. Geyer Chod. Gam. Bern. - (et) regis FrW.

Greek influences on spoken Latin

(a) Pronunciation.

Disappearance of sounds that were difficult for Greek speakers:

Nasal final vowels *am em im um*

resulting in loss of acc./abl. distinction

e.g. Claudius Terentianus papyri (c. 120 AD) *con matrem meam, con tirones*

Replacement of *w* by *v* as pronunciation of consonant-*u* (and frequent confusion with *b* in spelling)

*Smthor
finds an
greek influence*

vallum → wallum → wall

(b) Grammar

With acknowledgements to E. Coseriu, 'Latin et grec dans le latin dit "vulgaire"', in: H. Rosén (ed.) *Aspects of Latin: Papers from the Seventh International Colloquium on Latin Linguistics, Jerusalem, April 1993* (Innsbruck 1996) 27-37.

Classical Latin	Colloquial/Late Latin	French	Greek
dixi eum fecisse	dixi quia fecit	j'ai dit qu'il a fait	eipon hoti epoiese
dare ad bibendum	dare bibere	donner à boire	didonai pinein
nil habeo quod dicam	nil habeo dicere	je n'ai rien à dire	ouden echo eipein
homo	ille homo	l'homme	ho anthropos
idem homo / ipse homo		le même homme / l'homme même	ho autos anthropos / ho anthropos autos
rogo num fecerit		j'ai demandé si il a fait	eromen ei epoiese
prius quam faceret		avant de faire	prin poiein
ut ita dicam		pour ainsi dire	hos eipein

JGFP

July 06

j.powell@rhul.ac.uk